

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בשלח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכות

הרה"ת ר' אליעזר בן ח' דרייזל שיחי

טורין

ליום הולדתו, ביום, טו"ב שבט

לשנת ברכה והצלחה בגו"ר

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

(משירות יום ה' פ' בשלה, י"א שבט ופ' בשלה, י"ג שבט, שבת שירה תשנ"ב)

א. בפרשתנו, בסוף, פרשת המן¹, מסיימת התורה²: "והעומר עשירית האיפה הוא". לכאורה, אין מובן: מדוע מצינת התורה את שיעורו של העומר רק בסוף פרשת המן, לאחר שכבר מפורטים כל עניני המן, עד לסיומו, ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת³? לכאורה, צריכה היתה התורה לציין זאת בתחילת הפרשה, בפעם הראשונה שבה מוזכרת מדת העומר⁴ לגבי המן⁵.

רבינו בחיי⁶ מסביר, "מפני שכל הפרשה מבארת ענינו של מן, ואחר שהשלים הספור בעסקי המן הוצרך לפרש עתה באחרונה כמה השיעור"⁷.

אך, לכאורה, הסבר זה טעון ביאור: מדוע שיעורו של העומר הוא ענין נפרד, ואיננו חלק מ"ענינו של מן" ומ"ספור בעסקי המן"?

אם ב"עשירית האיפה" מתכוונת התורה רק לציין את השיעור המדויק של ה"עומר" המוזכר לפני כן בפסוק, ואשר שיעור זה אינו ידוע⁸ – הרי מסיבה זו עצמה צריך היה השיעור להופיע בפסוקים הקודמים⁹, כי כמות זו אינה פרט שולי, אלא היא חשובה להבנת הענין¹⁰:

ירידת המן היא כמענה ל"תלונות בני ישראל"¹¹, אשר "הוצאתם אותנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב"¹², ועל כך השיב הקב"ה¹¹, "שמעתי את תלונות בני ישראל...", ולאחר מכן ממשיכה התורה ואומרת¹³: "זה הדבר אשר צוה ה', לקטו ממנו איש לפי אכלו, עומר לגולגולת מספר נפשותיכם.. וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר, איש לפי אכלו לקטו".

- (1) כן נקרא בפרש"י פרשתנו טו, לג. טו"ש"ע (וראד"ח) א"ח ס"א ס"ה (ס"י) ובמהד"ת – ס"ט. ובכ"מ בפסוקים ובמפרשי התורה (וראה לקריש חז"ר ע' 95 ואילך ובהערה 2 ע"ד אמירת פ' המן).
- (2) שם, לו.
- (3) שם, לה.
- (4) שם, טו. (ואו בפסוקים שלאחריו) יח. כב.
- (5) כן הקשה בבחי' ע"פ שם, לו. אלשיך שם, לא (קשיא ה"א).
- (6) פרשתנו שם, לו.
- (7) בבחי' שם עוד תירוצ' – להסמיכו לפרשה שלאחריו, ע"ש הביאור.
- (8) וצ"ע אם מתאים לפי הראב"ע שבהערה 15.
- (9) ראה מכילתא שם, לו: והעומר אינו ידוע כמה הוא ת"ל עשירית האיפה כ"ל, ובאברבנאל כאן בסופו: ובעבור שזוהי מדת האיפה יותר מפורסמת וידועה אצלם אמר העומר עשירית האיפה הוא.
- (10) ולהעיר מפרש"י שבסוף הערה 17.
- (11) להעיר מעיקדה כאן שער מא (פ), סע"א: ולפי שהמדה הוא דבר שרבה מהמבחין תליה בה אמר בחתימת הכל העומר עשירית האיפה הוא.
- (12) טו, יב.
- (13) שם, ג.
- (14) שם, טז, יח.

- (14) שעי' התלוננו (טו, ג) ונתמלא בקשות (טו, ח).
- (15) ראה ראב"ע (כאן לו): חזכיר זאת המדה כי עומר לגולגולת ד' רב לשובע.
- (16) ראה עירובין פג, ריש ע"ב (ועד"ז הוא במכילתא, מכילתא דרשב"י, י"ש – הובא בבחי' כאן טו): עמר לגולגולת אמרו האוכל כמדה זו ה"ז ברא .. יתר .. רעבתן פחות .. מקולקל.
- (17) ע"ד הפשט (ולכאורה י"ל ש"כ"ה כמות הבחי' יש לבאר, שבני באורו חזקו ה' ידוע להם מדת העומר וכמש"נ, וימודו בעומר", והפסוק "העומר עשירית האיפה הוא" הוא רק להודיע לנו שיעור העומר. ולכן נאמר בסוף הפרשה – כדי לא להפסיק באמצע סיפור קורות זמן ההוא בתחלת ירידת המן.
- (18) אבל (נוסף ע"ז שערין אינו מובן מדוע בא הפסוק, והעומר עשירית ג"כ בסיום הפרשה ממש, ולא לפני פסוק לב) ע"פ המבואר בפנים אי"ז מספיק, והרי גם בפשט"מ כאשר לומדים עומר לגולגולת, וימודו בעומר" נוגע לידע שיעורו שה' להם כדי שביעה כנ"ל. אף ש"ל שגם ע"פ פשוטו ממתנינים לידע כל הפרשים עד סיום הפרשה. ולהעיר מפרש"י טו, טז (בפסוק הא' שנוכח, "עומר", עומר שם מדה, ואינו מוסיף אפילו (כדרכו בכ"מ) שמפורשת מדתו בסוף הפרשה.
- (19) להעיר מסיים פרש"י שם, וראו שיעור חלה ולמנות" ובכמה מפרשים (ג"א). באר מים חיים), שלכך הודיע לנו הכתוב העומר כמה הוא כדי להודיע לזירות שיעור חלה כ"ל. וראה עירובין שם.
- (20) ראה גם ש"ך ע"ד"ת פרשתנו שם, לו (נ), ג.
- (21) פרש"י טו, ח (ובמדר"ל (מכילתא ויל"ש שם, טו, ועד) – אבל ראה לקמן הערה 22), – ולהעיר שלכאורה זהו ה"פ פשט"מ: (1) כ"פ אגלו (ולהעיר מלע"ל יב, ד), (2) סותר להמשך "עומר לגולגולת", (3) בסוף פ' יח – הול"ל בפשטו, "איש עומר לגולגולת לקטו". וראה שידות ש"פ בשלה ופ' משפטים תשמ"ז.
- (22) להעיר מראב"ע (כאן יט): אם נשאר לו שלא יכול לאכול ישליכנו מחוץ לאהלו. וראה ראב"ע שבסוף הערה הבאה. ואכ"מ.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פג.

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך. . והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושנים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות – שכבר נשלמו כל העליות דמ"ב ימי ההילולא, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתנו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד"והי בארבעים שנה") שהם בדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה.

. . . והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינהי (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן ה' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם העלי' מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל"שיר חדש" דלעתיד לבוא.

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה (ובפרט לאחר שכבר "כלו כל הקיציד", ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש

- 1) תניא אגה"ק סד"ך וביאורה.
- 2) דברים א. ג.
- 3) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.
- 4) סנהדרין צז, ב.

לקוטי

בשלח

שיחות

ובמיוחד עבור מי שגדול במדותיו²² יותר מאנשים אחרים²³!

אמנם, ירידת המן בכלל, וכל פרטיה, היתה נסית²⁴, וכך גם לגבי אכילתו: "מוצאין בו כמה טעמים", "נתהפך לכמה טעמים"²⁵, לא היתה בו פסולת²⁶, וכדומה, ולכן לא ייפלא שאותה כמות תשביע את כל אחד כדי צרכו²⁷,

אך אין אנו מוצאים במפורש, שחז"ל מציינים שהיה זה אחד הנסים של המן, כפי שאנו מוצאים בגמרא לגבי מספר פרטים במן, ואף לגבי ענינים המפורשים בתורה, כדברי רש"י²⁸ לגבי "המרבח" ו"הממעיט" – שאצל שניהם נותרה אותה כמות של "עומר לגולגולת" – "וזהו נס גדול שנעשה בו".

ואם כך, יש לומר, שהעובדה שהעומר הספיק הן לקטן ביותר והן לגדול ביותר, לא היתה נס נוסף בענין המן, אלא פרט זה קשור לעצם מהותו של "מן", מצד תכונותיו ה"טבעיות" של המן.

ג. ההסבר לכך הוא: בגמרא מופיע ענין המן, במסכת יומא²⁹, באמצע הענינים וההלכות על עניני יום הכפורים³⁰. ובגמרא אנו מוצאים שם לגבי שיעור האכילה ביום הכפורים ענין הדומה לחידוש שהוזכר לעיל לגבי המן:

"שיעור החיוב על אכילה ביום הכפורים הוא

"ככותבת"³¹, והגמרא³² מציינת את הטעם לכך "קים להו לרבנן (=מוחזק להם לחכמים) דבהכי (=בכמות זו של כותבת) מיתבא דעתיה (=מתיישבת דעתו), בצירי מהכי (=ובפחות מכך) לא מיתבא דעתיה. מיהו (=בכל זאת) כולי עלמא טובא (=לכל העולם ישוב הדעת מכך הוא רב), ועוג מלך הבשן פורתא" (=לעוג מלך הבשן ישוב הדעת מכך הוא מועט).

22) בשר' עה"ת כאן (טו, יז): מה שחבר מן הגדול יהי' בקטן ומה יבא עומר לכ"א. המשל א' יש לו שני בנים קטנים והוא ואשתו גדולים לשני הקטנים עומר חצי עומר לכל אחד וגדולים צריכים עומר וחצי לכל אחד, היו לקטנים ד' עומרים ג' לגדולים ואחד לקטנים. אבל לכאורה אי"ז כפי פשטות הכתובים ודח"ל.

23) ראה ספרינו פרשתנו טז, טז: שיהי' הנלקט מזון לכל אחד כפי אכלו שישביע בו' ע"ש.

24) ראה זח"ב פרשתנו טז, א: וכי מאן דאכיל קמצא בו' ע"ש.

25) ראה בארובה יומא עה, א ואילך.

26) יומא שם, סע"א.

27) שם ע"ב.

28) ראה ספרינו פרשתנו טז, טז: שיהי' הנלקט מזון לכל אחד כפי אכלו שישביע בו' ע"ש.

29) פרשתנו שם, יז.

30) עה, ב.

31) שלמדן עיני דיוה"פ מצינו הנאמר גבי מן "יענה וירעבך" (עקב ת, ג) – פרש"י יומא שם ד"ה ונאמר להלן. וראה פרש"י שם ד"ה עיני בדי שמים – ואח"כ מפרשת הגמרא הפסוק (עקב שם, טז) המאכילך מן במדבר למען ענותך.

32) משנה שם עג, ב.

33) פ, ב.

34) ראה מפענח צפונות פ"ט (וראה גם שם פ"ג). וש"נ.

35) יומא עג, ב, עד, א.

36) צפנ"פ מדר"ת ע, ד. ועוד. וראה בהנמק במפענח צפונות שם.

37) ועד"ז הוא השק"ט בשיעורי מצות – ראה לדוגמא רמב"ם ריש הל' שקלים. צפנ"פ לרמב"ם שם. לק"ש [דמיתורגס] חט"ז ע' 410 ואילך. וראה בארובה מפענח צפונות שם פ"ג. וש"נ.

38) בבהא לקמן ראה בארובה המשך ר"ה תרס"ג בתולדות ותש"ח ספ"ב ואילך. ד"ה אשרנו ה"ש"ת ספ"א ואילך. ובכ"מ. וראה לק"ש [דמיתורגס] חט"ז ע' 156.

לבין משנהו – אצל כל אחד נפש כללית זו היא באופן שווה, ונפש של ילד קטן „ביכולתו להחיות גופו של עוג (מלך הבשן)“³⁸.

(ב) חיות פרטית ומוסיימת, המותאמת לתכונותיו של הגוף ולכל חלק שבגוף באופן מיוחד – בכל איבר חיות זו היא בהתאם לתכונותיו היחודיות של איבר זה. בראש, שהוא איבר מורכב יותר, מאירה חיות פרטית זו יותר מאשר באיברים אחרים, וכך בכל חלק וחלק לפי תכונותיו³⁹. בחיות זו יש הבדלים גם בין גוף אחד לאחר.

החיבור בין הנפש וחיות הנפש לבין הגוף נעשה על ידי אכילה, כידוע, ולכן יש גם בכך שני שיעורי ואפני אכילה:

(א) שיעור האכילה הקשור לעצם חיבור הנפש והגוף, לחיות הכללית, המביאה לידי חיות הגוף „חי“. וכיון שעצם חיותו של הגוף אינה מורכבת מ„פרטים“, מובן⁴⁰, שהאכילה היוצרת חיבור זה אינה מורכבת מצירוף של פרטים, אלא זהו שיעור עצמי⁴¹, ולכן אין בשיעור אכילה זה הבדלים בין גוף אחד לאחר. זהו השיעור ככותבת, אשר „קם להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה“, להיפך מן העניין, של כל אחד ב„כל העולם כולו“, ואף של „עוג מלך הבשן“. זהו שיעור עצמי, כשם שלגבי חיות הנפש, אין החיות הכללית שבגוף מחולקת ונבדלת⁴².

(ב) שיעור האכילה הקשור לחיות היחודית לכל גוף לפי פרטיו, כך שככל שהגוף גדול יותר, כך גדולה יותר כמות המזון הנחוצה לחיות הפרטית. וזהו שיעור האכילה שהוא „שיעור מצטרף“, כי חיות זו מותאמת לפרטיו של כל איבר ואיבר, ומובן, שגם שיעור האכילה הקשור לחיות זו מורכב מפרטים, כל פרט בשיעור מוסיף חיות, וכמות זו נמדדת אצל כל אחד בשונה, בהתאם לגודל הגוף, או בהתאם לאיבר המוסיף, ובהתאם לחיות הנפש המיוחדת שלו.

(38) ד"ה כי עמך השת' ספ"ז. חייב אינש תש"ז פ"ג. ובכ"ט. (39) ועד העקב שבגדל שהוא מלאך המות שבגוף האדם החי (אדר"נ ספ"א).

(40) ראה יומא ע"ד, ב: והאבות את הנפש היא, עניי שהוא אבידת נפש ואי זה זה אכילה ושת' ובפיה'ם להרמב"ם פ"ח מ"א: ובהא הקבלה דבר שנתפש ונלו' בו זו אכילה ושת'. ובהל' שביתת עשור פ"א ה"ד: תענו את נפשותיכם מפי השמועה למדו .. עניי שהוא לנפש זה הנפש.

(41) להעיר ממש' הצפ"צ (מהד"ת כח, סע"ב, דובא במפענא צפונות פ"ט ס"ג) דשיעור רביעית דם של מת „הוא דמי לנקודה לא מצטרף“, וממה שהביא בהשטמות להל' מתנות עניים (ג, רע"ד), דברי הראב"ד בהל' טומאת פ"ח ה"ג גבי רביעית דם דאין עליו שם נפש אא"כ מוחבר, משמע דהטעם „שיעור רביעית דם דמי לנקודה“ – לפי דרביעית דם הוא דם הנפש.

(42) ומה שז"מ „כולי עלמא טובא ועוג מלך הבשן פורתא“ – י"ל שזה מצד החיות פרטי שנתוסף ע"י האכילה הוא.

ה. לפי זה יש לבאר לגבי ה„מן“:

ההבדל בין שני סוגי הביטויים לגבי השיעורים המופיעים במן – „עומר“ ו„עשירית האיפה“ – הוא: הביטוי „עשירית האיפה“ מדגיש כמות שהיא חלק מכללות גדולה יותר – איפה, כפי שמפרש רש"י⁴³, שהאיפה היא: שלש סאין... נמצא עשירית האיפה מ"ג ביצים וחומש ביצה⁴⁴. לעומת זאת, הביטוי „עומר“ אינו מציין שיעור המורכב מפרטים – מ"ג ביצים וחומש ביצה – אלא שהוא „מדה“ אחת.

וזהו הסיבה לכך שבפרשת המן כולה אומרת התורה רק „עומר לגולגולת“, „וימודו בעומר“ וכדומה, ורק בסיום הפרשה ממש, מפרטת התורה שיעור זה „והעומר עשירית האיפה הוא“ – כי בפרשה זו מדובר בעיקר על שיעור העומר של המן, כפי שהוא שיעור עצמי⁴⁵, אשר איננו נחלק לפרטים באיכות⁴⁶, ואיננו שיעור מצטרף,

כי מהותו העיקרית של המן היא לגרום לחיבור של עצם החיות, של החיות הכללית עם הגוף, בדומה לשיעור של כותבת⁴⁷, וחיידוש ופלא זה של המן הוא בכך, שלמרות חיותו מזון הגורם גם לחיבור של החיות הפרטית עם הגוף⁴⁸, הרי הדבר נעשה באופן מיוחד, באמצעות החיבור של החיות הכללית על ידי השיעור העצמי של העומר⁴⁹.

(43) עה"פ טז, לו. וראה מכילתא עה"פ. עירובין פג, ב.

(44) ומסיים „והוא שיעור לחלה ולמנוחות“.

(45) ראה צפ"צ עה"ת פרשתנו טז, יח: המן הזה רק גדר נקודות ולא שטח כלל ובלא קו וא"כ מה שייך בוה צירוף. וראה בהסמך שם.

(46) ובדוגמת ארבעים סאה דמקוה ד„השיעור הוא עצם“ (ראה מפענא צפונות שם פ"ט). ולהעיר דגם המן ירד ארבעים שנה כמ"ש בפרשתנו, כנ"ל. וראה לקט פירושם כ' לתנאי – אגה"ת פ"ב (קה"ת תשמ"ז) ע' קט ואילך ובתוספת שם ע"ד השיעור דארבעים יום. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 24 ואילך ע"ד ארבעים יום דמבול. וראה לקמן הערה 63.

(47) ראה מכילתא ועד שהובאו בהערה 16. ולכאורה מ"ש שם הוא ע"ד יתוב' דעת' הנאמר בכותבת. ולהעיר שבמכילתא ויל"ש הוא בהמשך להפסוק „וימודו בעומר“ (או „עומר לגולגולת“ – מכילתא דרשב"י שם, בח"י שם), ובעירובין עה"פ „והעומר עשירית האיפה הוא“. וזה שלמדן (בעירובין שם) שיעור חלה משיעור עומר דהמן, אף ששיעור המן הוא לחיות כללי, וסמך שיעור אכילה להתחייב בחלה הוא (גם) לחיות פרטי – י"ל בפשטות, דאין הלימוד ממן כ"א מהכתוב (שלח טז, כ), ראשית ערסותיכם כדי ערסותיכם – „שאתם לשים במדבר“ (רש"י עירובין שם). אלא שמהכתוב דמן ירענן כמה חי' לשים במדבר, „עומר לגולגולת“. ולהעיר מס' הפרנס לרש"י (ע' מא): וגויות הנתוב היא דמות העומר מתחייבת בחלה שלמדנו להם הארץ כ' מלחם השמים כ' ועוד ועיקר – כל החיות הפרטי לפרטיו ה' אף מהמן. (48) להעיר מהד"א „מהרש"א יומא (עה, ב ד"ה להם) דל„הצדיקים והיחידים שבשיראל שלא שאלו אלא כדי אכילה בעלמא ה' להם המן מאכל רוחני“ משא"כ לשאר העם.

(49) והשליו' שהוא „עוף שמן“ (פרשתנו טז, יג ופרש"י שם – מיומא עה, ב. וראה יומא שם, סע"א ואילך ובפרש"י פרשתנו שם, ח: שהי' אפשר להם בלא בשר) י"ל שהוא רק בשביל חיות פרטי, ולכן לא ה' בה שההשואה דהמברה דהממעיט.

(*) רש דיעות שידר להם השליו כל זמן שחמן ירד, היינו כל משך ארבעים שנה – ראה יומא עה, ב. ועוד.

עד מת"י!... חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“, וכבר בא!

(משיחות פ"פ בא, ו' שבט, ופ"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

(4) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

הוספה

בשורת הגאולה

פב.

מבואר בכתבי הארץ לי שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שבזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שבזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

. . . והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים „מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות („מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק „עד מתי, עד מתי,

1) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

2) פרש"י שמות טו, כ.

3) שמר"ר רפכ"ז. שהש"ר פ"ב, יא.

לקוטי

בשלה

שיחות

כידוע, יציאת מצרים היא לידת עם ישראל⁵⁸, ובמשך כל ארבעים השנים במדבר דומים ישראל לתינוק⁵⁹, או לגדול הסמוך על שולחן אביו, אשר כל צרכיו מסופקים על ידי אמו או אביו, כך היו ישראל במדבר, שהקדוש-ברוך-הוא סיפק להם את כל צרכיהם – מזון, מים, לבוש⁶⁰ וכדומה – „כאשר ישא האומן את הינוק"⁶¹.

וכשם שאצל תינוק, בשנותיו הראשונות, אין ניכר השוני בין החיות שבכוחות ובאיברים השונים – בין השכל שבראש לבין המדות שבלב – אלא מורגשת בעיקר בחיות הכללית, הוזה בכל הגוף. ומזונו וזה – הוא יונק משידי אמו ובמאכל מוכן זה נכללים כל מרכיבי המזון הדרושים לו, וכל הטעמים⁶² –

כך היה בתקופה זו, של ארבעים השנים במדבר, לאחר לידת עם ישראל, שמוזנם הרוחני, שניתן באמצעות מזונם הגשמי – ה"מן", היה בעיקר בשיעור עצמי של „עומר לגולגולת", הקשור לחיות של עצם הנשמה, לעצם ההתקשרות של ישראל לקדוש-ברוך-הוא, הנעלית מהבדלי דרגות בישראל – דרגת „ראש" ודרגת „רגל" וכדומה. ובמזון זה, במשך ארבעים השנים במדבר⁶³, „מוצאים בו"⁶⁴ כמה טעמים⁶⁵.

ז. לפי זה יש לבאר גם פרטים אחרים בקשר למן:

„וימורו בעומר ולא העדיף המרבה, והממעט לא החסיר, איש לפי אכלו לקטו" – אצל הממעט לא פחתה הכמות מ„עומר לגולגולת", ואצל המרבה ללקוט לא היה יותר מעומר לגולגולת. ולכאורה, אין מובן:

הסיבה לכך שאחד היה „מרבה", והאחר

רק בסיום הפרשה אומרת התורה „והעומר עשירית האפה הוא", כדי להוסיף, שבמן היתה גם מהות של „שיעור מצטרף".

ויש לומר, שענין זה אינו קשור כל כך לעצם אכילת המן במשך ארבעים השנים, אלא דוקא לאחר תקופה זו, בבואם אל ארץ נושבת, כדלהלן סעיף ח'.

1. ידוע⁶⁰, שהמן לא היה מזון גשמי בלבד, כדי להשביע את הגוף ולהופכו לכלי קיבול לחיות הנפש –

ויש לומר, שאילו כך היה הדבר, יכול היה הקב"ה להראות אותו הנס, או קטן יותר, ולכלכל את ישראל במדבר על ידי לחם מן הארץ⁶¹ –

אלא, היה זה גם מזון רוחני, כדברי הגמרא⁶²: „לחם אבירים אכל איש⁶³ – לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו". כלומר, המן לא היה עבור ישראל רק מזון עבור הגוף הגשמי, אלא גם מזון רוחני עבור הנשמה, המחברה עם מקורה המוחיה אותה, וגורם ל„חיבור" הנשמה עם הקדוש-ברוך-הוא⁶⁴.

וכשם ששני האופנים שצוינו לעיל קיימים לגבי חיות הגוף, ולגבי האכילה הקשורה לחיות הגוף, כדלעיל,

כך קיימים שני אופנים אלו גם בחיות הנשמה של הנפש האלקית אצל ישראל, שישנה תמצית החיות של הנשמה, הנקודה היהודית הקיימת אצל כל ישראל באופן שווה⁶⁵, וישנה „התפשטות" החיות, הכוחות הגלויים של הנשמה, שבכך יש דרגות רבות ושונות⁶⁶.

וזהו הסיבה לכך שהעומר לגולגולת, המזון הרוחני, היה מוגדר בעיקר בשיעור עצמי, הוזה אצל כל ישראל⁶⁷, כמודגש בפרשת המן, כדלעיל:

(50) ראה בארוכה מפרשי התורה (רמב"ן טו, ו. בחיי שם, ד. לו. כלי יקר שם, ד. ובכ"ז). מפרשי"א ומפרשי הע"י יומא שם, ב. וראה וד' פרשתנו סב, סע"ב. וראה ע"ד החסידות – ספר הליקוטים (דא"ח דהצ"צ) ערך מן. ושו"ת לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 18 ואילך. וש"ס.

(51) ראה אלושין כאן טו, ב (ג, ג).

(52) יומא עה, ב.

(53) תהלים עה, כה.

(54) ראה תו"א ק"ג, ג"ד (ומציין שם לציוני עה"ת). ספר הליקוטים שם ע' תהלים ואילך.

ולעזרי מ„חידושי גאונים" לע"י יומא שם במחלוקת ר"ע ור"י בפ' לחם אבירים (שמלאכי השרת אוכלין אותו" או לחם שנבלע ברמ"ח אברים) אם היו גם מזון הגוף או שיה' רק מזון הנשמה. ע"ש.

(55) ונגע להלכה בדיני פקוד' (שור' הל' שבת שס"ט. ועוד) שחיובו הוא כלפי כח"א"י בשווה. ולעזרי מתניא פליב דהנפש כ' כולן מתאמת ואב א' למולנה".

(56) וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 156 ואילך.

(57) לעזרי מפני דוד להחיד"א סוף פרשתנו (אות כב) מפ' רבינו אפרים: וימורו בעומר עמר גיט' יש נגד יש עולמות לכל צדיק וצדיק וסוד המרבה והממעט לרמז לנ"י שאל"ש לחם חלק לשה"ב. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי וקרא ח"א ע' שנה. ספר הליקוטים שם ע' תתו. וש"ס.

(58) ראה יחזקאל וט ובמפרשים שם.

(59) ראה ירמ' ב, ב.

(60) ראה תענית ט, א. פרש"י עקב ט, ד. ועוד.

(61) ל' הפסוק בהעלותך י"ב.

(62) ראה ואלו הערה 64.

(63) ע"פ המבואר בפנים (וע"פ הני"ל הערה 46) יומא לשון ור"ל (קידושין לו, א. פרש"י פרשתנו טו, לה): וכי ארבעים שנה אכלו והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו. ולכאורה: כלל הוא ברז"ל ד. ודו"ק. דמקרא כשנגזר המזון לסעודת עשירות פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירות ואינו משגיח על חסרון האחד (ל' הרא"ש סוף פסחים), ועאכ"כ דאין מדויקים במספר ארבעים שנה שידור ארבעים שלשים מיום ליום (ועד"ו הקשה בתו"ת כאן פסוק לה).

אלא דמכיון דשיעור עצמי דמן שייך לארבעים שנה, מובן שגם השיעור דארבעים שנה צ"ל בשלמותו.

(64) ראה יומא שם עה, סע"א: וד' טעמו כטעם לשד השמן .. מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים אף המן כ' מה שד זה מתתקן כ' אף המן מתתקן כ'.

(65) דבדבר מובל – א"פ שכיכלל בו כל הטעמים, ומה מובן שחוא שיעור עצמי – בל"א. ולעזרי מחזק"א יומא שם ע"ב דיה דבר שנימחה. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 18 ואילך ובהערות שם.

„ממע״ט“⁶⁶, היא, בפשטות, מפני שהאחד החשיב מאוד את המן, „לחם מן השמים“, ולכן הוא היה „מרבה“, ואילו הממע״ט לא חש כל כך בחשיבות המן.

כנאמר במכילתא⁶⁷: „עכשיו יצא נחשון בן עמינדב וביתו ומלקט הרבה, יצא עני שבישראל ומלקט קמעוה“. ויש לומר, שמוכן, ש„נחשון בן עמינדב .. מלקט הרבה“ לא מפני חשיבות המן כמזון גשמי⁶⁸, אלא מפני שזוהו „מזון דמלאכי השרת“. מצד שני מובן, שהכוונה של „עני שבישראל“ היא בעיקר לעני ברוחניות – אין עני אלא בדעת⁶⁹ – שהלחם מן השמים“ לא היה חשוב אצלו כל כך, ולכן הוא המעיט בלקיטתו.

ובכל זאת, „כשחן“⁷⁰ באין לידי מדה, נמצאו כולן שווין, שנאמר וימודו בעומר!

יותר מכך: אפילו אצל אלו אשר „לא שמעו אל משה וייתירו אנשים ממנו עד בוקר“⁷¹, ולא שמרו את ה„מצוות התלויות בו“⁷², ואף „יצאו מן העם (בשבת) ללקוט“⁷³ – גם אצלם אין אנו מוצאים שהכמות פחתה מ„עומר לגולגולת“.

ודבר זה תמוה ומפליא: אילו היה הנס נעשה על ידי נתינת „לחם מן הארץ“, לחם טבעי, ניתן היה לומר, שכיון שמצד לבושי הטבע אין רואים בגלוי את ההבדל בין יהודי אחד לזולתו, לכן מקבלים ה„מרבה“ וה„ממע״ט“ במדה שווה. אך כאן מדובר על „לחם מן השמים“, שהוא רוחני ונסי, וכיון שברוחניות ניכרים הבדלי הדרגות שבישראל, צריך היה להיות הבדל גם במדת המן, שאצל כל אחד תהיה כמות המן המתאמת למעלתו הרוחנית⁷⁴.

ולמעשה התרחש ההיפך – נס גדול⁷⁵, שאצל ה„מרבה“ (נחשון) הופחתה הכמות, ואצל ה„ממע״ט“ (העני בדעת) גדלה הכמות, כך שאצל שניהם נהייתה כמות זוהי, „עומר לגולגולת“.

ולפי האמור לעיל מובן הדבר: כיון שהאכילה במדבר במשך ארבעים השנים היתה באופן של „שיעור עצמי“ הקשור לנקודה היהודית, הוזה ושלמה תמיד אצל כל יהודי, כדברי אדמו״ר הזקן⁷⁶ ש„בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך“, לכן גם ב„מזון מן השמים“ הקשור לכך, אין הבדלים בין יהודי ליהודי, והוא ניתן לכל ישראל באופן שווה.

ח. לפי כל האמור לעיל יובן מדוע ה„שיעור המצטרף“ של העומר, והעומר עשירית האפה הוא, מופיע רק בסיום הפרשה, לאחר שהתורה אומרת, ורבי ישראל אכלו את המן... עד בואם אל ארץ נושבת:

כשם שבמזון, גשמי ורוחני, יש שני סוגים של שיעורים – „שיעור עצמי“ ו„שיעור מצטרף“ – בהתאם לשני הסוגים בחיות הנפש, כך גם במן, „מזונם“ של כלל ישראל בעת הולדתם והתהוותם לעם ה', היו שני הענינים – „שיעור עצמי“ ו„שיעור מצטרף“ – „עומר לגולגולת“, ו„עשירית האפה“.

וההבדל הוא: בחיותם במדבר, בזמן לידתם של עם ישראל, כדלעיל, היה „מזונם“ בעיקר מן ה„שיעור העצמי“ שבמן, כדלעיל.

ובכניסתם לארץ ישראל, „ארץ נושבת“, שאז לא היתה עבודתם קשורה למדבר, אלא להתיישבות בארץ, לכוחות מסוימים ויהודיים, הרי אז הורכב המן, אשר „היו מסתפקין ממנו שבכליהם עד ששה עשר בניסן“⁷⁷, או לפי הדעה שבמכילתא⁷⁸, ש„אכלו ישראל את המן .. ארבע עשרה שנה אחר מיתתו של משה .. שבע שכבשו ושבע שחלקו“, בעיקר מן ה„שיעור המצטרף“⁷⁹, כי אז לא היה מזון זה כל כך עבור עצם חיות הנשמה, ולמען חיוזק האמונה הפשוטה⁸⁰, אלא בעיקר למען העבודה היחידית והמסוימת של כל אחד הקשורה לכניסה לארץ ולהתיישבות בה⁸¹.

ט. מכך נלמדת ההוראה לכל אחד ואחד: התורה נקראת „לחם“⁸², ושני סוגי ה„לחם“ שבתורה – לחם מן השמים ולחם מן הארץ –

מצביעים, לפי דברי חז״ל⁸³, על הנגלה שבתורה ועל פנימיות⁸⁴ התורה.

עלול האדם לחשוב: לכאורה, מדובר על יהודי שזה עתה „נולד“, רק עכשיו התחיל להתקרב ליהדות, ואם כך, די לספק לו בשלב זה רק „לחם מן הארץ“ – הנגלה שבתורה. ואף אם יתנו לו „לחם מן השמים“, אין לתת לו כמות שלמה של „לחם מן השמים“ – יש להסתפק ב„כמות קטנה“ של פנימיות התורה.

ובודאי כאשר מדובר על יהודי שעדיין לא התקרב ליהדות, ואף יותר מכך, יהודי שעלול ח״ו לזלזל במן – לחם מן השמים – שיתנו לו, הרי בודאי לא כדאי לתת לו בשלב זה „לחם מן השמים“, פנימיות התורה, וברור שאין לספק לו כמות שלמה מלחם זה.

על כך נלמדת ההוראה מ„פרשת המן“, שלחם זה יש לספק לכל אחד, בכל מצב שהוא, ואף למי שעובר ר״ל לעת עתה על ציווי ה'.

ויש לומר: לגבי חלקי התורה האחרים, הקשורים לכוחות הגלויים של הנשמה, יש לפעמים לבדוק ולהכיר היטב את מצבו של היהודי, כדי לדעת אם הוא כבר כלי הראוי לקבלת פרט זה או אחר.

אך לגבי לחם מן השמים, פנימיות התורה, הרי ענינים אלו קשורים לעצם נקודת היהדות של היהודי, כלומר: ליסודות התורה⁸⁵, כאמנת ה' ואחדותו⁸⁶, ולעיקרים אחרים של היהדות, כפי שמונה הרמב״ם⁸⁷ את שלשה עשר העיקרים⁸⁸, ועל כך פוסקת התורה⁸⁹ שכל יהודי⁹⁰ קשור לכך, ובאופן של „שיעור עצמי“ – „עומר לגולגולת, החל מהקטן שבקטנים בדרגתו הרוחנית, ועד לגדול שבגדולים –

(83) מאמרי אדה״צ – הנחות הר״פ ע' ע״ע. סה״מ תקס״ח ע' מ. ועוד. תורת פרשתנו, שם, ב. ד״ה ה״ל כי תבוא תרס״ז. אר״צ אשריכם ישראל תרס״ז. וראה בפרטיות לקריש ח״ט שם. וש״נ.

(84) ראה חז״ב קפג, ב.

(85) ראה לקריש חז״ב ע' 122 ואילך ע״ד לימוד ספר הרמב״ם על חסד, מתחיל מהל' יסודי התורה, אשר כשמן כן הן – יסודי התורה (ידיעת ה' וכו'). ע״ש.

(86) ראה אגרת המחבר (שלפני הקדמתו) החדש, ששת המצות –

להאמין בשם, שלא להאמין בוללות, ליחוד, כו' – „שחיוב תמיד לא

יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו“.

(87) בפיה״מ מנהגיו הקדמה לפ' חלק.

(88) להעיר מאלשיך פרשתנו שם (נד, א ואילך) שדמן בא לתקוע

בלבנו האמונה בה״ג עיקרים. ע״ש.

(89) ראה לקריש [המתורגם] ח״ד ע' 21 בהערה.

(90) דהמאור שבה מחזיר למוטב (איכ״ז בתחלתו. ירושלמי חגיגה

פ״א סה״ו ובקרבן העדה שם. ע״ש).

כי מזון זה קשור לעצם שמם של ישראל, כדברי הרמב״ם⁹¹ „כאשר יאמין האדם אלה היסודות כולם ונתברר בה אמונתו בהם, הוא נכלל בכלל ישראל“⁹², ו„בידור“ האמונה בכל היסודות הללו כראוי נעשית באמצעות לימוד פנימיות התורה, כפי שהתגלתה בחבנה ובהשגה שכלית. וכל יהודי יכול לקבל זאת ולכן כל מי שבאפשרותו להעניק לו זאת, חייב לספק לו מזון זה.

י. יו״ד שבט, יום ההילולא של הרבי נשיא דורנו, חל (בדרך כלל – כבשנה זו) בשבוע של פרשת בשלח. מכך מובן ש„מעשיו“⁹³ ותורתו ועבודתו של בעל ההילולא קשורים ונרמזים בפרשתו.

אנו רואים שאלה היו עקרונות עבודתו של בעל ההילולא – (א) יפוצו ב (מעיינותיך ג) חוצה⁹⁴.

לכאורה, כיון שמדובר על יהודי הנמצא ב„חוצה“, עלולים לחשוב, שיהודי זה די לספק לו מיס שנלקחו מנהר הנובע ממעיין, ואין נחוץ להשקותו במעיין עצמו.

על כך ניתנת ההוראה הברורה, שאת המעיינות עצמם יש להביא החוצה. ויותר מכך: אין די לספק לו רק טיפות מן המעיין, אלא יש לעשות זאת באופן של הפצה, שיעור שלם.

כאמור לעיל, שמספקים לכל אחד „עומר לגולגולת“ של „לחם מן השמים“, עד שגם יהודי זה יחוש ש„טעמו כצפיחית בדבש“⁹⁵, שאפשר להשיג מכך תענוג, ותענוג נעלה ביותר.

ועל ידי הליכה בדרכיו „אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד“⁹⁶, מחישים את קיום ההבטחה של מלכא משיחא⁹⁷, בהיכלו של משיח, שעל ידי הפצת מעיינות הבעל־שם־טוב חוצה „קאתי מר“, דא מלכא משיחא, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש״פ בשלח (י״א שבט) תשנ״ה, י״ט כסלו תשס״ו)

(91) בפיה״מ שם בסופו לאחר שמפרט כל ה״ג עיקרים.

(92) בטרנטם קאפת. וכאשר יהיו קיימים לאדם כל יסודות הללו

ואמונתו בהם אמיתית הרי הוא נכנס בכלל ישראל.

(93) אנה״ק ביאר לס״ד וך (קמ, סע״א).

(94) ראה לקריש ח״ד [המתורגם] ע' 99 ואילך. ח״ה ע' 432 ואילך.

חסי' [המתורגם] ע' 304 ואילך. וש״נ.

(95) טז, לא.

(96) אנה״ק ס״ד וך (קמ, א).

(97) להבעש״ט – כמ״ש הבעש״ט באגרות הידועה (נדפסה בכתר שם

טוב בתחלתו. ובכ״מ).